

ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ СКЛАДНИК АДАПТАЦІЇ АБІТУРІЄНТА ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИШАХ

По завершенню 11 класу перед кожним випускником постає важке питання: до якого навчального закладу вступити, маючи на руках документ про здобуття повної середньої освіти. Якій професії віддати перевагу, аби не пошкодувати в майбутньому. Кого послухати, обираючи – власне “я”, друзів, батьків чи віддатися волі випадку.

Питання не з легких ще й тому, що кожен майбутній абітурієнт має низку протиріч, що є природним психічним процесом для кожної людини: розгляд антиномій на кшталт “подужаю – не подужаю”, “знайду друзів у колективі – буду одинаком”, “зарекомендую себе перед викладачами здібним студентом – ввійду до лав двієшників” і подібне.

Адаптація абітурієнта до навчального процесу у вишах – це складна інтегральна дія, що має низку складників:

- психологічний (створення відповідної зони комфорту, емоційного настрою в колективі; частково включає в себе мотиваційний складник – адаптацію через систему внутрішніх переконань);
- професійний (формування компетенцій (чи вдосконалення вже існуючих) щодо обраної професії);
- комунікативний (уміння вербально висловити власні позиції).

Кожен з них не є короткочасним у процесі свого формування. Основи кожного закладаються ще в школі завдяки тематичним годинам спілкування, лекціям, екскурсіям, діяльності гуртків / секцій, профорієнтаційній роботі в цілому.

Розглянемо детальніше останній складник. Під комунікативним складником розуміємо системне залучення особою усіх комунікативних знань, умінь і навичок у навчальній діяльності для ліпшої адаптації до навчально-виховного процесу вишу загалом. Простіше кажучи, це банальне уміння говорити. Але не просто говорити, а чітко, системно, послідовно висловлювати думки з приводу конкретного питання. Недаремно ще Сократ сказав: “Заговори, щоб я тебе побачив”. Основи говоріння формуються на уроках гуманітарного циклу, а саме на уроках мови та літератури, що покликані розвивати мовну особистість. Так, у пояснювальній записці до програми із зарубіжної літератури серед пріоритетних завдань вивчення цього предмету в основній школі зазначено: “формування читацької та мовленнєвої культури; розвиток творчих здібностей, культури спілкування, критичного мислення”.

Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти програма із зарубіжної літератури для 5–9 класів забезпечує розвиток ключових компетентностей (уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, інформаційно-комунікаційної, соціальної, громадянської, загальнокультурної), а також спрямована на формування літературної компетентності, серед компонентів якої знаходимо:

- усвідомлення специфіки літератури як мистецтва слова, її гуманістичного потенціалу й місця в системі інших видів мистецтва;

– уміння й навички створення усних і письмових робіт різних жанрів [1].

Учитель покликаний не лише ознайомити учнів з літературним надбанням людства, дати уявлення про літературознавчі поняття, а й навчити аналізувати, інтерпретувати мистецькі твори. Подібна робота частіше за все відбувається на комунікативному рівні. Якщо школяр не зможе висловлювати думки у 5-7-му класах, коли на формування цих умінь звертається особлива увага, то в подальшому він стикатиметься з низкою проблем, котрі не припиняться по завершенню школи, а лише з більшою силою проявлятимуться під час здобуття вищої освіти. Це пов'язане з тим, що навчальний процес у вишах передбачає виступи учнів на практичних, семінарських заняттях, конференціях; написання ними статей, курсових, дипломних робіт.

Згідно з Концепцією літературної освіти основною метою літературної освіти є виховання творчого читача із самостійним критичним мисленням, формування гуманістичного світогляду, загальної культури, естетичних смаків особистості. Навчальні дисципліни, що забезпечують літературну освіту в школі, покликані на кращих зразках красного письменства сформувати особистість творчу, вільну, духовно багату, самостійно мислячу, із широким світоглядом, зі стійкими моральними принципами. Особистість, котра любить і пишається здобутками рідної культури, але разом з тим шанує й опановує надбання інших народів [2].

Вивчення літератури (української та зарубіжної) – це, перш за все, грамотне, поступальне формування читача, що здатний інтегрувати здобуті знання до усіх галузей життя, стаючи при цьому гармонійним елементом суспільства, у якому він функціонує. Будучи начитаною, людина не лише вдало оперує власним словниковим запасом (котрий завдяки опрацьованій літературі є набагато ширшим, ніж запас мовних одиниць нечитаючої особи), а й легше орієнтується у матеріалі, швидше знаходить необхідну інформацію, здатна вести діалог, дискусію, загалом справляє враження високоосвіченої особи.

Усі ці елементи є невід'ємними рисами студента XXI століття. Підвалини його формування закладаються ще в школі, проте зі вступом до вишу набирають нових обертів. Маємо на увазі продовження літературної освіти і на етапі здобуття вищої освіти, що має неабиякий вплив на підтримку рівня комунікативного складника вже під час навчання у виші. У цей період літературна освіта розвивається у двох напрямках:

– знайомство з вузькоспеціалізованою літературою, необхідною для здобуття конкретних знань у певній галузі. Інформація, що стосується виучуваної професії;

– література дозвілля – читання книг у вільний час, задля відпочинку.

Таким чином, можемо з упевненістю стверджувати: читання книжок – це не просто джерело знань, а своєрідний ключ для дверей до вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Державний стандарт базової та середньої освіти : [Електронний ресурс] / Управління освіти Хмельницької міської ради – Режим доступу : http://education.km.ua/index.php?dep=page&dep_cur=280&dep_up=279.

2. Наказ №58 від 26 січня 2011 року Про затвердження концепції літературної освіти : [Електронний ресурс] / Середня освіта // Освіта.ua – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/13508/.